

pozycji Kościoła Rzymskokatolickiego w Polsce oraz stosunków między Rzeczpospolitą Polską a Stolicą Apostolską. Konkordat nie narusza konstytucyjnej zasady równouprawnienia wyznań. Ze zrozumiałych powodów Konkordat — umowę dwustronną o randze międzynarodowej można zawrzeć wyłącznie ze Stolicą Apostolską, która jest specyficznym podmiotem prawa międzynarodowego. Podobnego statusu nie posiada żaden inny kościół. Jest to okoliczność obiektywna, niezależna od woli i intencji rządu polskiego, uznawana przez społeczność międzynarodową. Trudno zatem uznać za naruszenie zasady równouprawnienia wyznań sam fakt zawarcia układu ze Stolicą Apostolską. Nie jest jednak, zdaniem rządu, naruszeniem tej zasady także treść Konkordatu. Argument, iż odejściem od zasady równości jest zagwarantowanie pewnych szczegółowych praw największemu kościołowi w Polsce — nie wydaje się słuszny. Z jednej strony bowiem — jednoznaczna deklaracja rządu zapowiada przeniesienie postanowień konkordatowych do aktów prawnych regulujących sytuację innych kościołów i ich wiernych. Z drugiej strony — rząd podzielając w tym względzie opinię Rzecznika Praw Obywatelskich uważa, iż „nierówności pozycji prawnej kościołów i związków wyznaniowych w Polsce nie mogą być w sposób powierzchowny kwestionowane same przez się jako "zamach na prawa i wolności obywatelskie", ponieważ konstytucyjna zasada równości wobec prawa nie może być rozumiana prymitywnie w ten sposób, że wszyscy powinni być traktowani zawsze i pod każdym względem jednakowo (każdemu to samo, jak głosi formuła prostego egalitaryzmu)". (List Rzecznika Praw Obywatelskich do Marszałka Sejmu z dnia 26 kwietnia 1994 roku).

Rząd — podobnie jak Rzecznik Praw Obywatelskich — podziela pogląd Trybunału Konstytucyjnego, iż o nierówności wobec prawa można mówić w przypadku niejednakowego traktowania podmiotów należących do tej samej kategorii, tzn. znajdujących się pod określonym względem w takiej samej sytuacji. Należy wyrazić pogląd, iż w sferze działalności publicznej faktyczne, obiektywne okoliczności różnią istotnie sytuację Kościoła katolickiego, liczącego wiele milionów wiernych i posiadającego rozbudowaną strukturę — od zdecydowanej większości kilkunasto- lub kilkudziesięcioosobowych związków wyznaniowych, ograniczających swą działalność do bardzo niewielkiego kręgu członków. Nierównomierne korzystanie przez kościoły i związki z praw i wolności nie jest zatem skutkiem dyskryminacji niektórych wyznań, lecz odbiciem realnej sytuacji, w jakiej działają mniejsze wspólnoty religijne.

Odnosnie

pytania

3:

Konkordat nie zawiera postanowień dotyczących innych kościołów i związków wyznaniowych, w szczególności - nie ogranicza w żadnej mierze swobody ich działania. Ratyfikacja nie spowoduje zatem zmian w statusie prawnym innych wspólnot religijnych. Konkordat dotyczy wyłącznie relacji między Państwem a Kościołem katolickim, potwierdzając - w formie umowy dwustronnej — zasady współistnienia i współdziałania obydwu instytucji. Stosunki państwa z innymi kościołami i związkami religijnymi uregulowane są ustawami, a więc aktami prawnymi uzgadnianymi wprawdzie z władzami kościelnymi, ale uchwalanymi przez niezależny w swych decyzjach legislacyjny Parlament. Rząd kontynuuje proces ustawowego regulowania statusu prawnego kolejnych kościołów (zostały uchwalone i weszły już w życie następujące ustawy dotyczące Kościołów działających w RP:

1) Ustawa z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 23 maja 1989 r., Nr 29, poz. 154; zm. z 1990 r., Nr 51, poz. 297; Nr 55, poz. 321 i Nr 86, poz. 504; zm. z 1991 r. Nr 95, poz. 425 i Nr 107, poz. 459; zm. z 1993 r., Nr 7, poz. 34 oraz z 1994 r., Nr 1, poz. 3.

2) Ustawa z 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, Dz.U. z 29 lipca 1991 r., Nr 66, poz. 287, zm. Dz.U. z 1991 r., Nr 95, poz. 425 (por. zał. 4).

3) Ustawa z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 27 czerwca 1994 r., Nr 73, poz. 323 (por. zał.56),

4) Ustawa z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 27 czerwca 1994 r., Nr 73, poz. 324 (por. zał. 6). Aktualnie w polskim Parlamencie znajdują się następujące projekty ustaw dotyczących Kościołów działających w RP:

5) Rządowy projekt ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w Rzeczypospolitej Polskiej (druk nr 547),

6) Rządowy projekt ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijań Baptistów w Rzeczypospolitej Polskiej (druk nr 548),

7) Rządowy projekt ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej (druk nr 549),

8) Poselski projekt ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Polskokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (druk nr 603).

Wszystkie te projekty były przedmiotem pierwszego czytania na posiedzeniu Sejmu RP w dniu 14 października br. i zostały przekazane do komisji. Rząd analizuje zarazem możliwość wprowadzenia do polskiego porządku prawnego instytucji dwustronnych porozumień o zasadach współpracy, zawieranych przez rząd z kościołami i związkami wyznaniowymi. Porozumienia takie nie mogłyby być zmieniane jednostronnie — i w takim sensie stanowiłyby dla innych kościołów i związków wyznaniowych odpowiednik Konkordatu.

Odnosnie pytania nr 4:

W opinii rządu, niezbędne zmiany prawne wynikające wprost z postanowień Konkordatu ograniczają się do dokonania nowelizacji ustawy. Prawo o aktach stanu cywilnego w zakresie dotyczącym zawierania małżeństw w związku z art. 10 Konkordatu oraz Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, również w zakresie zawierania małżeństw — w związku z art. 10 konkordatu. Po ogłoszeniu tekstu Konkordatu między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, z uwagi na postanowienia przyjęte we wspomnianym art. 10, Komisja do Spraw Reformy Prawa Cywilnego działająca przy Ministrze Sprawiedliwości podjęła opracowanie wstępnego projektu ustawy o zmianie ww. ustaw. W marcu 1994 roku Minister Szef Urzędu Rady Ministrów poinformował, iż powołał zespół ekspertów, który również przygotował projekt ustawy o zmianie powyższych ustaw oraz Kodeksu postępowania cywilnego. Jednakże, dotychczas żaden z projektów nie był poddany formalnej procedurze legislacyjnej, gdyż dyskusje koncentrowały się wokół kwestii dotyczących samego Konkordatu i procedury ratyfikacji. Odnoszący się do sytuacji innych Kościołów i wyznań projekt nowelizacji ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, został 5 maja 1994 roku poddany pod obrady Komitetu Społeczno-Politycznego Rady Ministrów, którego członkowie zgłosili szereg uwag i postulatów. 19 października br. Biuro do Spraw Wyznań URM przesłało Sekretarzowi Komitetu Społeczno-Politycznego kolejną, poprawioną wersję projektu nowelizacji.

Odnosnie pytania nr 5:

Rząd potwierdza swą wcześniejszą opinię, iż koszty materialne związane z ratyfikacją Konkordatu ograniczają się do przeznaczenia w budżecie państwa dotacji na rzecz Papieskiej Akademii Teologicznej, przy czym skalę i podstawę prawną dotowania określić powinien parlament. Gdyby przyjąć, iż dotowanie PAT odbywa się na zasadach takich samych, jak dotowanie KUL — to w 1994 roku hipotetyczna dotacja na działalność dydaktyczną wyniosłaby ca 13 mld. zł., zaś dotacja na pomoc materialną dla studentów — ca 3 mld. zł. Obowiązek dotowania KUL nie wynika z Konkordatu, lecz z ustawy z dnia 14 czerwca 1991 roku o finansowaniu KUL z budżetu państwa. Z tego tytułu KUL w 1993 roku otrzymał z budżetu państwa 104.928 mln. zł. (na działalność dydaktyczną — 81.358 mln. zł., na pomoc materialną — 23.570 mln. zł.), a w 1994 roku otrzymać powinien 129.674 mln. zł. (na działalność dydaktyczną - 105.867 mln. zł., na pomoc materialną dla studentów — 23.807 mln. zł.). Konkordat nie zmienia zasad ani warunków finansowania KUL z budżetu państwa. Konkordat — wbrew pogładowi wyrażonemu w pytaniu Komisji — nie wprowadza kapelanów do zakładów penitencjarnych, wychowawczych, resocjalizacyjnych oraz opieki zdrowotnej i społecznej. Pełnią oni posługę duszpasterską w wyżej wymienionych placówkach już od 1989 roku, tzn. od momentu wejścia w życie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w RP. Zgodnie z art. 31 ust. 2 ustawy w celu pełnienia posługi duszpasterskiej w zakładach leczniczych oraz w zamkniętych zakładach pomocy społecznej „kierownicy właściwych zakładów państwowych zatrudnią kapelanów skierowanych przez biskupa diecezjalnego”. Z informacji Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej wynika, iż w placówkach innych niż szpitale kapelani nie są zatrudniani. Wysokość wydatków związanych z funkcjonowaniem kapelanów szpitalnych nie jest dokładnie znana. MZiOS nie gromadzi takich informacji. Skalę kosztów obrazują dane, z których wynika, iż w 1992 roku działały w Polsce 684 szpitale ogólne, zaś kapelani szpitalni zaszeregowani są zgodnie z lp. 8 cz. I tabeli zaszeregowania stanowisk pracy, stanowiącej zał. Nr 2 do rozporządzenia MZiOS z dnia 20 lipca 1992 roku w sprawie zasad wynagradzania pracowników publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 55, poz. 273 z późn. zm.) w kategorii od XIV do XVI. Stawki wynagrodzenia zasadniczego dla ww. kategorii wynoszą od 2.500 tys. zł. do 5.000 tys. zł. w przypadku kapelana zatrudnionego w pełnym wymiarze norm pracy.

Kapelani pełniący posługę w zakładach penitencjarnych na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 maja 1989 o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego nie otrzymują wynagrodzenia. Z Konkordatu nie wynika, by umowa przewidziana w art. 17 ust. 3 miała oznaczać nawiązanie z kapelanem więziennym stosunku pracy i wiązała się z płaceniem wynagrodzenia.

Odnosnie pytania nr 6:

Każdy traktat dotyczy tylko podmiotów we wspólnym zakresie zwierzchnictwa terytorialnego. RP jako strona Konkordatu wiąże się tylko do własnego terytorium w związku z tym wejście w życie Konkordatu nie będzie miało żadnych konsekwencji w stosunku do państw trzecich. W szczególności Konkordat w żaden sposób nie może spowodować komplikacji w stosunkach Polski z innymi krajami.

Odnosnie pytania nr 7:

Potrzeba uzupełnienia Konkordatu o jakiegokolwiek protokoły dodatkowe może pojawić się dopiero w sytuacji, gdy strony Konkordatu będą różnić się między sobą co do interpretacji któregoś z przepisów Konkordatu, a jednocześnie uznają, że usunięcie tej różnicy wymaga zapisu w formie protokołu lub innego aneksu. Taka sytuacja dotychczas nie powstała. Stanowisko SA w tej sprawie jednoznacznie przedstawił Nuncjusz Apostolski w Polsce ksiądz arcybiskup Józef Kowalczyk, który 24 października br. podczas Walnego Zebrania Stowarzyszenia Kanonistów Polskich oświadczył: „Stolica Apostolska nie ma żadnych wątpliwości odnośnie treści zapisu konkordatowego oraz zakresu znaczenia użytych w nim pojęć i dlatego nie będzie sporządzać żadnych dodatkowych wyjaśnień związanych z poszczególnymi artykułami tego dokumentu. W takim stanie rzeczy Stolica Apostolska nie podejmie żadnej inicjatywy dotyczącej renegotjacji lub — merytorycznych czy egzegetycznych — formalnych uzupełnień zapisów konkordatowych”. Wątpliwości interpretacyjne podnoszone przez różne strony, a wyjaśniane przez rząd, w szczególności MSZ nie są kwestionowane przez SA. Nie występuje więc różnica między sygnatariuszami Konkordatu co do interpretacji któregoś z jego postanowień. Tak więc wątpliwości jakie mogą nasuwać się przy interpretacji nie spowodowały dotychczas powstania sporu między stronami. SA rezerwuje sobie prawo regulacji w odrębnych dokumentach tylko takich sytuacji, wokół których powstały wcześniej różnice interpretacyjne między sygnatariuszami.

Tekst publikowany w: „Konkordat Polski 1993. Wybór materiałów źródłowych z lat 1993-1996”. Wybór tekstów: Czesław Janik, Uniwersytet Warszawski, Instytut Nauk Politycznych, Warszawa 1997.

(Publikacja: 17-11-2003)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2960) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2960>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz

nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl